

LUNDS
UNIVERSITET

Analys av LVU - domar
Om genus och föräldraskap

En C-uppsats av Björn Magnusson

GNVK02

Centrum för Genusvetenskap

Lunds Universitet

Handledare: Helle Rydström

Abstract

Every year, over 1000 young people receive care through LVU. LVU is compulsive care and in each LVU case a judgment is written, where the decision on LVU is taken. My essay is about these judgements. I will analyze these judgement with the method discourse analysis.

Key Words: Gender, LVU, parenthood, discourse theroy,

Nyckelord: Genus, föräldraskap, LVU-domar, diskursteori,

Innehåll

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Problemformulering	5
1.3 Syfte	5
1.4 Frågeställningar	6
1.5 Kort om LVU	6
2. Forskningsfältet	6
2.1 Faderskap	6
2.2 Mäns våld mot kvinnor	7
2.3 Barnets bästa	7
3. Teori	8
3.1 Genus som konstruktion och social praktik	8
3.2 Femininitet och andrefiering	9
3.3 Maskulinitet och våld	9
3.4 Om föräldraskap	10
3.5 Diskursivt skapade kategorier	11
3.6 Klass	11
3.7 Ras	12
3.8 Rasifieringsprocesser	12
4. Metod och material	13
4.1 Material	13
4.2 Materialets olika röster	13
4.3 Urval och avgränsning	14
4.4 Diskursanalys	14
4.6 Diskurs och detdiskursiva fältet	15
4.7 Element och moment	15
4.8 Knuttecken	15
4.9 Ekvivalenskedjor	16
4.10 Identiteter	16

4.11 Begrepp för konflikthantering	17
4.12 Analysförfarande.....	17
4.13 Etiska ställningstaganden	17
5 Analys.....	18
5.1 Diskursteoretisk analys av dom 9771 – 16	18
5.2 Teoretisk genomgång av analysen av dom 9771 – 16	20
5.3 Hur (re)produceras föräldrarnas genus i dom 9771 - 16	20
5.4 Producerar myndigheterna ras och klass i LVU – dom 9771 – 16	21
5.5 Hur gör föräldrarna motstånd mot myndigheternas diskurser i dom 9771 – 16	22
5.6 Vilka olika diskursiva krav finns på mammor och pappor i dom 9771 – 16	24
5.7 Diskursteoretisk analys dom 9774 – 16	25
5.8 Teoretisk genomgång av analysen av Dom 9774 - 16	27
5.9 Hur (re)produceras föräldrarnas genus i dom 9774 - 16	27
5.10 Producerar myndigheterna ras och klass i Dom 9774 – 16	28
5.11 Hur gör föräldrarna motstånd mot myndigheternas diskurser i dom 9774 – 16.....	30
5.12 Vilka olika diskursiva krav finns på mammor och pappor i dom 9774 – 16	32
Sammanfattning	33
Referenslista	36
Litteratur	36
LVU – domar	37

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Första gången jag kom i kontakt med LVU, *Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga* var när jag hade en delkurs i juridik på socialhögskolan på Lunds Universitet. Där gick vi igenom LVU från ett juridiskt och socialtjänstperspektiv. När jag började fundera på vad min uppsats skulle handla om återkom jag just till LVU och de svårigheter som finns behäftade till LVU. Det räcker med en kort blick för att förstå att LVU-utredningar och domar är en krock av olika maktordningar och normer, kulturella och historiska idéer om föräldraskapet och vilken syn man har på staten och dess inblandning i familjer, om genusroller och sexualitet. Allt detta tycktes mig finnas i den komplexa väv som är en LVU-dom.

Att skriva om LVU, inte i första hand från ett juridiskt eller socialtjänstperspektiv, utan från ett genusperspektiv och att använda genusvetenskap som ingång till ett komplext och svårt ämne som berör olika frågeställningar. Allt detta sammantaget har gjort att jag valt att skriva om LVU-domar.

1.2 Problemformulering

Mitt intresse för LVU-domar grundar sig i en förståelse för LVU som en plats där förväntningar och tankar om föräldraskap möts. Jag vill undersöka hur (re)produktionen av genus görs i LVU-domar, i ett dokument som är skrivet för att myndigheter ser ett behov att utreda något mycket privat, nämligen ens familjeliv. Jag vill också se vilka olika förväntningar som sätts på mammor och pappors föräldraskap i mitt empiriska material. Är det föräldrarna själva som sätter olika krav på varandra i mitt empiriska material eller är det myndigheterna? Jag är intresserad av hur föräldrarna gör motstånd och försvarar sitt föräldraskap i den svåra situation de hamnat i. Slutligen är jag också intresserad av ras och klass och om myndigheterna producerar dessa komponenter. Dessa frågor är intressanta för att jag tror svaren kan säga något om genus och föräldraskap när de möter myndigheternas förväntningar och krav.

1.3 Syfte

Syftet är att genom diskursanalys undersöka hur genus (re)produceras, om ras, klass produceras, hur motstånd görs och vilka diskursiva förväntningar som finns på mammor och pappor tar sig uttryck i LVU-domar

1.4 Frågeställningar

- Hur (re)produceras föräldrars genus i LVU-domar?
- Producerar myndigheterna ras och klass i LVU-domarna?
- Hur gör föräldrarna motstånd mot myndigheternas diskurser?
- Vilka olika diskursiva krav finns på mammor och pappor?

1.5 Kort om LVU

Grundstenen till juridik i svensk lagstiftning är att vård ska vara frivillig. Detta står bland annat i paragraf 1 i LVU. Att döma en person till tvångsvård är inget som görs lättvindigt. Det finns två olika paragrafer som sätter upp rekvisiten för LVU. Dessa paragrafer är paragraf två och paragraf tre. Paragraf två handlar om fall där föräldrarna brister i omsorg, eller vanvårdar sina barn enligt Nya Socialtjänstlagarna (2016, s. 344).

Paragraf tre i LVU handlar om ”beteendefall”. Denna paragraf är relevant om den unge utsätter sig själv för ”påtaglig risk för skada (2016, s. 346).

Det är förvaltningsrätten som är den domstol som dömer i LVU-ärenden. Förvaltningsrättens domar innehåller bakgrund, yrkanden och sedan en fastställd dom Jag har valt att analysera domar där man yrkat på LVU utifrån paragraf två i *Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga*.

2. Forskningsfältet

2.1 Faderskap

Bangura Arvidson skriver i sin avhandling *Ifrågasatta fäder – Olika bilder av fäder till socialt utsatta barn* (2003) om hur situationen kan se ut för fäder vars föräldraskap ifrågasätts.

Familjer där det kan vara aktuellt med LVU är ofta familjer som både är socialt och ekonomiskt utsatta, där fäderna ofta kan vara utåtagerande (2003, s. 42). Det finns fall där det varit logiskt att placera hos pappan heller än att begära LVU-vård. Detta är ofta i fall där pappan själv varit proaktiv och kommit med förslag om att få sina barn placerade hos sig, detta efter att mamman inte klarat av sitt föräldraskap (2003, s. 115). För att ett barn ska flyttas till sin pappa från sin mamma krävs dock att mammans föräldraskap ska nedsättas på grund av t.ex. psykisk ohälsa eller missbruk hos mamman (ibid).

Faderskapet har i sig förändrats de senaste åren. Det syns inte minst i de kampanjer som gjorts för att män ska vara pappalediga och talar om en ny generation män som begår en tyst revolution mot förlegade strukturer (Klinth, Johansson, 2010, s. 79). Dagens pappa ska vara närvarande och intresserad av sina barn. Denna nya ”papparoll” har dock varit

sammankopplad med en historisk manlighet, när den sammankopplades med ett modernitetsprojekt som hade starka kopplingar till manligt kodade värden som ekonomisk framgång och ”förnuft” (Klinth, 2002, 94).

2.2 Mäns våld mot kvinnor

Ett ämne jag också berör i min uppsats är mäns våld mot kvinnor, ett ämne Jeff Hearn forskat mycket om. I boken *The violence of men* (1998) skriver Hearn om mäns våld mot kvinnor i männens närhet. Hearn skriver att mäns våld mot kvinnor dels är ett sätt att visa ”manlighet”, men också att relationer som börjar med psykiskt våld kan utvecklas till fysiskt våld och att dessa relationer kan vara svåra att lämna (1998, s. 37).

Maria Eriksson skriver i boken, *barn som upplever våld* (2007) om hur synen på mäns våld mot kvinnor i heterosexuella relationer förändrats. I början av 2000-talet menar Eriksson att mäns våld mot kvinnor verkligen blivit en politisk fråga, en fråga som det allmänna skulle ingripa mot och inte ett individuellt problem (2007, s. 212). Under 1970-talet började frågan om att se mäns våld som ett politiskt problem ventileras men då sågs våldet fortfarande som en bieffekt av annat beteende, som t.ex. missbruk (2007, s. 214). Att våld var en biprodukt andra sociala problem var den härskande doktrinen under 1970, och 1980-talet. Eriksson menar att detta under 1990-talet började förändras, och man började se mäns våld som ett politiskt problem (2007, s. 212). Idag söker man enligt Erikssons forskning svaret på mäns våld mot kvinnor, inte i missbruk utan i frågor om makt (ibid).

2.3 Barnets bästa

Synen på vad som är ”barnets bästa” är något som förändrats och utvecklats tillsammans med utvecklingen av ”barnrätten (Sandin, Halldén, 2003, s. 25). Under 1990-talet gjorde ”barnets bästa” som begrepp och tankefigur sitt intåg i svensk lagstiftning, (Sandin, Halldén, 2003, s. 35). Under 1990-talet blev barnets bästa en rättsligt rekvisit som tagit större plats i lagar (Sandin, Halldén, 2003, s. 36). Barnets bästa finns också som icke-rättsligt begrepp, och handlar då om kärlek, omsorg och omvårdnad. Barnets bästa finns idag som ett juridiskt begrepp och juridisk standard

En av de svårigheter som finns inbyggd i själva konstruktionen för ett LVU är att insatsen sägs göras för barnets bästa, men samtidigt kan barnet ofta ha en begränsad möjlighet att uttala sig och säga sin mening. Titti Mattsson skriver om denna problematik i en artikel publicerad i *Socialvetenskaplig tidskrift* (1998). I denna artikel pekat Mattsson på att barnets möjlighet att göra sin röst och vilja hörd är begränsad. (1998, s. 52). Mattssons artikel är

skriven 1998 och under den tiden kan mycket ha skett. Därför ska vi titta på en text skriven av samma Mattsson från 2014.

Kapitlet handlar om barn och ungas inflytande över frivillig vård, och tvångsvård. I dag finns krav på att barn ska få information om sitt ärende och om möjligt få säga sin mening (2014, s. 56). Man har skrivit om lagar för att säkerställa att barnets bästa kommer i centrum (ibid). I texten från 2014 gör Mattsson ingen analys av domar, det går därför inte att jämföra några resultat i de båda studierna.

3. Teori

3.1 Genus som konstruktion och social praktik

I mitt arbete har jag utgått från att genus är en konstruktion. Denna utgångspunkt är avgörande för min uppsats då en av frågorna handlar om hur genus (re)produceras i LVU-domarna. Till grund för denna utgångspunkt ligger Judith Butlers resonemang i hennes bok *Genustrubbel* (2007).

Butler skriver att det i tanken om genus som en *konstruktion* kan finnas en deterministisk underton. Att genus blir skapat av kulturen, och att genuset därför är lika deterministiskt som kopplingen ”biologin-är-ödet” (2007, s. 58). Man kan, menar Butler, även ställa frågan om vad som är genus och vad som är kön. Om vi kan ifrågasätta kön, kan kön då vara en socialt konstruerad storhet, på samma sätt som vi menar att genus är socialt skapat inom kulturen (2007, s. 56)? Om man har synsättet att könet i sig är en genuspräglad kategori kan man också lämna tanken på att genus enbart är könets kulturella tolkning, istället är genus den produktionsapparat där könet blir till (ibid). Könet skulle då inte länge vara en fördiskursiv anatomisk realitet. Könet skulle i själva verket ha visat sig vara genus hela tiden (Butler, 2007, s. 58). Det är utifrån detta resonemang jag menar att genus är en diskursiv kategori.

En diskursiv genusanalys förutsätter att det finns realiserbara och tänkbara genusformer inom kulturen. Den betingade erfarenheten som kroppar bär på är begränsad, och dessa begränsningar görs av en kulturell diskurs som är baserad på binära strukturer. Inom det genusutrymme som språket skapar finns alltså restriktioner och spärrar, för vad som är möjligt att tänka sig. Alla genusformer är inte möjliga, bara de som de är möjliga inom språkets restriktioner (Butler, 2007, s. 59). Genus är alltså både en diskursiv storhet, och en produktionsapparat igenom vilken könet skapas. Genus skapas genom en diskursiv process.

Förutom att vara en konstruktion är genus också ett sätt att organisera sociala praktiker, detta skriver maskulinitetsforskaren Raewyn Connell. Genom olika genusprocesser struktureras det

mänskliga livet i relation till en reproduktiv arena. Denna reproduktiva arena skapas genom den mänskliga reproduktionens strukturer, som åtrå, barnafödande, vård av barn med mera. Länken mellan denna genusstrukturering av praktiken behöver inte ha något biologiskt samband med reproduktionen, länken mellan reproduktionen och genusstruktureringen är social (Connell, 2008, s. 109-110).

De relationer som finns inom den reproduktiva arenan är stora och mycket betydande, och den sociala praktiken är kreativ i sina sätt att upprätthålla relationerna som finns inom arenan. Historiska händelser inom denna struktur är inte enskilda händelser, istället är den en process där handlingar gestaltas i större skeenden (Connell, 2008, s. 110). Femininitet och maskulinitet är två historiska händelser som skapas inom den reproduktiva arenan. Femininitet och maskulinitet ska förstås som processer som görs inom den sociala strukturen. Alla samhällets sociala strukturer är strukturerade utifrån genusvillkor (ibid).

3.2 Femininitet och andrefiering

Om femininitet skriver Simone de Beauvoir. I hennes feministiska *Det andra könet* (2006) skriver hon skapandet av kvinnan som *den andra*. Beauvoir menar att hela civilisationen som är med i andrefieringsprocessen av kvinnan (2006, s. 325). Samhällets institutioner skapar på olika sätt kvinnan som den andre, i äktenskapet och som förälder (2006, s. 489). Mannen har varit en social och autonom individ medan kvinnan under större delen av mänsklighetens historia inte på samma sätt som mannen fått skriva avtal eller kontrakt (2006, s. 490). Kvinnan har varit underordnad familjen, det är kvinnan som förväntats ta hand om barn och hem, i många samhällen har kvinnor inte setts som myndiga. När nationalstaterna växte fram sågs kvinnan inte som en fullvärdig medborgare (ibid).

Stater, samhällen och familjer har alltså haft en tydlig genusstruktur där kvinnan gjorts till *den andra*. Raewyn Connell visar att även i dagens samhälle finns det en tydlig diskrepans mellan genus och vilken position man har i samhället. Staten har en tydlig genusuppdelning (2009, s. 162).

3.3 Maskulinitet och våld

Om maskulinitet skriver Raewyn Connell. Connell menar att maskulinitet konstrueras med hjälp av kroppsliga handlingar (2008, s. 94 – 95). Att maskuliniteten utgår från kroppen gör att den manliga kroppen är sårbar om den inte kan utföra maskulina handlingar, som t.ex. idrott (ibid). Den maskulinitetsskapande manliga kroppen pågår aldrig i något vakuum, den är alltid en del av sociala processer (Connell, 2008, s. 107),

En maskulinitetsskapande aktivitet som är möjliga för den manliga kroppen är våld. Det är betydligt vanligare att män beväpnar sig och är våldsamma än att kvinnor är det (Connell, 2008, s. 107). Denna våldsanvändning används av män i något som Connell kallar "genuspolitik" (2008, s. 108). Män använder våld för att upprätthålla dominans över kvinnor. De strukturella skillnader som finns mellan kvinnor och män är enligt Connell svårt att föreställa sig utan manligt våld (2008, s. 107). Detta våld har ett brett spektrum och allt från misshandel till busvisslingar på gatan är en del av mäns genusvåld mot kvinnor (ibid). Detta våld används enligt Connell för att vidmakthålla strukturella skillnader baserade på genus. Män kan också använda detta genuspolitiska våld mot andra män. Då används det för att utesluta och sätta gränser för andra mäns maskulinitet.

3.4 Om föräldraskap

I avhandlingen *Man blir pappa* (1999) skriver Charlotte Hagström om hur pappa-rollen förändrats. Hon skriver att "faderns" roll som en patriark som gjort sin del av hushållsarbetet genom att ge mat på bordet och inte tar del av hemarbetet är förlegad (1999, s. 42). I dagens papparoll, som är en del i en urbanare maskulinitetsnorm, förväntas män ta del av hemarbetet (ibid)

Dessa förväntningar når män sällan upp till. Ett begrepp från 1980-talet är principmannen, en man som tycker jämställdhet är viktigt men att det i just deras relation inte går att vara jämställda (ibid). Kvinnor gör mer av det obetalda hemarbetet, men förväntningarna på män att ta del av arbetet har förstärkts.

Förväntningarna på föräldraskapet har också ändrats. För att ta fasta på denna förändringen jämför Hagström rådgivningslitteratur för föräldrar från 1950-talet till 1990-talet. Hon ser hur förväntningarna på mannen att vara närvarande i föräldraskapet stärkts från 1970-talet och framåt (1999, s. 53–54). Om kraven på att pappor ska vara närvarande stärkts, hur ser det då ut för "mammor"?

Att föräldrarollen för män länge varit mindre kravfylld beror på att "någon" annan tagit hand om familjen. Denna någon är mamman. För mamman ställs det krav och förväntningar på att föräldraskapet ska vara något omedelbart livsförändrande (Hagström, 1999, s. 199). Hagström intervjuar manliga informanter och ser hur dessa förväntningar tar sig uttryck i männen menar att det är en större förändring för kvinnor att bli förälder, än det är för män (1999, s. 199).

Kraven på det kvinnliga föräldraskapet har inte minskat bara för att kraven på det manliga föräldraskapet stärkts.

De manliga informanternas svar i Hagströms studie visar enligt mig något intressant med de olika rollerna. Att föräldraskapet för män inte omedelbart ses som något livsförändrande gör att det manliga föräldraskapet blir mer av ett val. Något som man kan undvika om man vill, och den manliga föräldrarollen som en roll som är befäst med färre förväntningar och krav än den kvinnliga föräldrarollen.

3.5 Diskursivt skapade kategorier

I min uppsats använder jag begreppen ”ras” och ”klass”. Jag förhåller mig till dessa begrepp som storheter som skapas diskursivt i processer. För att förstå dessa diskursiva kategorier, och använda mig av dem i min uppsats har jag hämtat inspiration och förståelse från Sara Ahmed och Pierre Bourdieu och deras tankevärldar.

Det är viktigt att förstå att jag inte använder mig direkt av Ahmeds fenomenologi eller Bourdieus ekonomiska kapitalformer i uppsatsen. Däremot är jag inspirerad av Bourdieus tankar om klass och kulturella kapital, och ras som en process med tankegods hämtat från Ahmed.

3.6 Klass

Bourdieu skriver att det finns fyra kapital som en människa kan besitta. Dessa kapital är ekonomiskt kapital, symboliskt kapital, socialt kapital och kulturellt kapital (1998, s. 3,4). Donald Broady skriver om hur Bourdieu såg på kapital som något som är tillgångar eller resurser. De tillgångar man besitter som kan användas på en ”marknad” är i Bourdieus tankevärld kapital (Broady, 1991, s 169, 171). Dessa tillgångar kan vara av ekonomisk art eller symboliska tillgångar. Det var främst de symboliska kapitalen som intresserade Bourdieu (ibid). Dessa kapital kan vara institutionella titlar, tala olika språk eller ha ett arbete som ger status, med andra ord tillgångar som ger aktning i olika gruppers trosföreställningar (ibid). Broady preciserar det såhär; *symboliskt kapital är det som av sociala grupper igenkännes som värdefullt och tillerkännes värde* (ibid).

För att det kulturella kapitalet ska kunna existera måste det finnas ett system som ger tillgångar värde. Att vara språkbegåvad är bara en tillgång om det finns en grupp där det ses som en tillgång att vara språkbegåvad. En arena där just språket, om vi försätter att använda det som exempel, tillmäts värde är utbildningssystemen. Lärare kan peka ut lever som begåvade om de besitter tillgångar som lärarna under sin levnadsbana fått lära sig är

värdefulla, som t.ex. språkbegåvning (Broady, 1991, s. 170). I min läsning av Bourdieu ser jag klass som något som produceras diskursivt när det finns ett system som tillmäter tillgångar värde.

3.7 Ras

Sara Ahmed skriver i sin text *Vithetens fenomenologi* (2011) om att olika kroppar har olika utgångspunkter och hänvisar till Fanon och dennes förståelse för att världen genom olika processer görs vit och att endast vissa kroppar kan besitta vithet (2011, s. 54). Ahmed menar att våra kroppar har formats av kolonialismen och den vita värld kolonialismen skapade, en värld som gör att saker hamnar inom räckhåll för vita kroppar, och att vita kroppar passar in och trivs, kan breda ut sig på bekostnad av andra grupper (2011, s. 54). För att göra en ”klassresa” måste man närma sig den borgerliga vita kroppen (2011, s. 61). Ahmed menar dock inte att vithet är något som är ”nåbart”. Vithet är en orientering som gör vissa saker nåbara (2011, s. 54). Ahmed skriver om ras att det är ”något socialt och kroppsligt givet, eller något som vi tar emot av andra som historiskt arv” (2011, s. 54). Ras är något som skapats av människor, och människor blir rasifierade i rasifieringsprocesser.

Det finns flera aspekter av Ahmeds teorier som jag tar med mig i arbetet med mitt analysmaterial. Tankar om att olika kroppar har olika utgångspunkter och att samhället är en produkt av ett kolonialt arv som gjort att vita kroppar passar in på bekostnad av icke-vita kroppar är en viktig utgångspunkt i min förståelse av ras. Jag kommer senare i uppsatsen gå igenom hur Katarina Mattsson och Irene Molina ser på rasifieringsprocesser. Jag vill återigen understryka att jag inte direkt använder mig av Sara Ahmeds fenomenologi, utan är influerad av Ahmeds teorier i mitt arbete med ”ras” som en kategori som skapas diskursivt i processer.

3.8 Rasifieringsprocesser

Tidigare har jag skrivit om Sara Ahmeds idévärld. Här kommer jag skriva om rasifieringsprocesser. Irene Molina skriver att Rasifieringsprocesser är associerade till en essentialistisk människosyn som legitimerar den sociala rangordningen utifrån en föreställning om människors väsensskilda och oföränderliga olikheter utifrån kulturella och utseendemässiga tillskrivningar” (2005, s. 95).

Ras skapas i förhållande till ”olikheter”. Vissa kroppar blir avlästa som annorlunda, och dessa ”olikheter” ses som skäl till social hierarki. I motsats till ”normalitet” som skapas genom att man definierar ”olikhet” skapas ”ras” genom att det skapas ett starkt ”vi”. Katarina Mattsson

(2010, s. 10) skriver i sin text att rasifieringsprocesser skapar normativa diskurser och ett tyst samförstånd kring vilka kroppar och utseenden som räknas som "svenska"

För att svara på mina forskningsfrågor är det nödvändigt att förstå att olika kroppar har olika möjligheter och utgångspunkter. Att man alltid skapar "de andra" inte genom att peka ut vilka de normala är, utan genom att peka ut "de andra" de anormala, och att man skapar ras genom att skapa ett starkt "vi" och stänger ute kroppar som inte passar in i detta vita koloniala "vi".

4. Metod och material

4.1 Material

Mitt material består av två LVU-domar utfärdade av förvaltningsrätten. Dessa domar är skrivna av myndigheter. Det finns vissa val jag tvingats göra i förhållande till mitt material och de olika röster som finns i materialet. Jag är intresserad dels av de diskurser som myndigheterna producerar och dels de diskurser som föräldrarna är med och producerar. Att skriva om diskurser som föräldrarna producerar är belagd med svårigheten att jag tar del av föräldrarnas utsagor utifrån en myndighets dokument.

Tvekande har jag valt att ha med frågeställningar som handlar om diskurser föräldrar producerar. Genom citat från föräldrarna kan man se hur de producerar diskurser i sina försvar. Ett exempel på ett sådant citat är detta:

Emma motsätter sig LVU-ansökningarna och anför i huvudsak följande. [...]. En framåtsyftande bedömning måste göras och det finns inte längre konflikter och våld i deras hem (dom 9474–16).

I detta citat från en av de domar jag använder som empiriskt material syns hur förälderns röst hörs i utsagan, men också att den är skriven av en myndighetsperson. Om jag haft utsagor från föräldrarna som inte blivit filterade genom en myndighets dokument hade möjligtvis ordvalen varit annorlunda, men det framgår hur föräldrarna vill försvara sig och de har en tydlig röst i materialet. Det är dock viktigt att läsa uppsatsen med vetskapen att föräldrarnas utsagor är nedskrivna av en myndighetsperson.

4.2 Materialets olika röster

Som redan nämnts finns olika röster i materialet. Att jag utgår från att det finns olika röster i materialet syns i hur mina forskningsfrågors utformning. Olika forskningsfrågor fokuserar på olika röster i materialet. Jag ser det som att det i mitt empiriska material finns tre "röster" som har olika utgångspunkter och olika bakgrunder. Den första rösten är socialsekreterarens röst. I

varje dom finns en sammanfattning av den utredning som socialtjänsten är skyldig att skriva i LVU-ärenden. Det är i denna sammanfattning som svårigheter och problem som förvaltningsrätten ska ta ställning till presenteras. Den andra rösten är föräldrarnas röst, jag har redan gått igenom de svårigheter som finns med att analysera föräldrarnas röster, men de är en stark röst i domarna. Den tredje rösten är förvaltningsrättens. Det är förvaltningsrätten som utfärdar domar i LVU-ärenden och deras röst tar stor plats i materialet.

Det är dessa tre röster som finns i materialet. Min första forskningsfråga *Hur (re)produceras föräldrarna genus i LVU-domarna?* Är samtliga tre röster av intresse. I min andra forskningsfråga *Hur producerar myndigheterna ras och klass i LVU-domarna?* är det rösterna som kommer från ”myndighetshåll” som är av intresse. I min tredje forskningsfråga *Hur gör föräldrarna motstånd mot myndigheternas diskurser?* är det föräldrarnas utsagor som jag analyserar, och i min fjärde forskningsfråga, *Vilka olika diskursiva krav finns på mammor och pappor?* är det återigen samtliga tre röster och de diskursiva krav de ställer som är intressanta.

4.3 Urval och avgränsning

Arbetet avgränsas genom att jag endast valt att analysera domar förkunnade utifrån paragraf två i LVU. Ytterligare en avgränsning jag gjort är att fokusera på föräldrarna.

Mitt urval gjordes genom att jag gick till en förvaltningsrätt och där valde ut tio domar från 2016 som matchade med min avgränsning. Jag tog med dessa domar hem och läste sedan igenom dessa domar, och valde slutligen ut två domar som verkade intressanta att analysera.

4.4 Diskursanalys

Diskurs kan ha olika betydelser i olika sammanhang, och det finns inte en enda upphovsperson till begreppet ”diskurs”. Som Winther Jörgensen och Phillips skriver i *Diskursanalys som teori och metod* (2000) förhåller sig flertalet diskursteoretiker till Foucaults teorivärld (2000, s. 19). Även om Foucault inte kan sägas vara diskursens upphovsperson är han, som Winther Jörgensen och Phillips skriver, en person diskursanalytiker kommunicerar med genom att kommentera, citera, kritisera och modernisera i sina arbeten (ibid).

Två personer som kommunicerat med Foucault är teoretikerna Chantal Mouffe och Ernesto Laclau. De förde samman marxismen och strukturalismen och var med och skapade det som skulle komma att kallas diskursteori (Winther Jörgensen, Phillips, 2000, s. 32). De menar att hela det sociala fältet är en väv av betydelsebildningsprocesser (ibid). Utifrån denna väv de menar ligger över hela det sociala fältet utarbetade de flera olika begrepp för att fixera och

förstå diskurs (Winther Jørgensen, Phillips, 2000, s. 33). Laclau och Mouffe skriver själva i sitt klassiska verk, *Hegemony and socialist strategy* (2001) om det de kallar diskursteorins bakgrund. Teorins bakgrund är vad deras upphovspersoner ansåg vara vänsterrörelsernas misslyckande med att förklara samhället. Istället utmanade de den klassiska marxismens fokus på överbyggnad och bas för att hämta begrepp och förklaringsmodeller från Gramsci och dennes idéer om hegemoni (Laclau, Mouffe, 2001, s. 49).

I mitt arbete har jag valt att utgå från Laclau och Mouffes diskursteori. Tidigare nämnda Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips skriver att Laclau och Mouffe inte i första hand var intresserade av diskursteorin som en resurs som människor skulle nyttja i konkret praktik, men de menar att detta ändå går att göra (2000, s. 57). Winther Jørgensen och Phillips går igenom de teoretiska verktyg som diskursteorin begagnar sig av. Jag kommer här gå igenom några begrepp.

4.6 Diskurs och det diskursiva fältet

Inom diskursteorin ses diskurs som något som reducerar möjligheten till vad olika tecken kan betyda (Winther Jørgensen, Phillips, 2000, s. 34). I processen för att skapa entydighet kring vad olika tecken betyder trycks andra möjliga tolkningar av vad tecknen kan betyda undan. De möjligheter till betydelser som trycks undan i försöken att skapa entydighet kring vad olika begrepp betyder kallar Laclau och Mouffe för *det diskursiva fältet* (ibid). En diskurs kan aldrig fixeras så fullt att det inte finns andra möjliga tolkningar och att tecknens betydelse inte kan förändras (Winther Jørgensen, Phillips, 2000, s. 35). Diskurser förhåller sig alltid till det diskursiva fältet, eftersom diskurser konstituerar sig till vad den inte är (ibid).

4.7 Element och moment

Ytterligare två begrepp är viktiga för att förstå förhållandet mellan diskurs och det diskursiva fältet. Dessa begrepp är element och moment. Element är tecken som är särskilt öppna för olika tolkningar, som inte fått sin betydelse fixerad (Winther Jørgensen, Phillips, 2000, s. 34). Diskursen försöker reducera dessa tecknens mångsidighet, och, för att introducera ett annat begrepp göra elementen till ”moment”. Moment är tecken som har en fast betydelse (ibid).

4.8 Knuttecken

Efter att vi gått igenom synen på vad diskurs är inom diskursteorin är det nu dags att gå igenom de verktyg som finns för att göra en praktisk diskursteoretisk analys. Några viktiga verktyg kallas för knuttecken och dessa är: nodalpunkter, mästersignifikanter och myter (Winther Jørgensen, Phillips, s. 2000, s. 57). Nodalpunkter organiserar diskurser, mästersignifikanter organiserar identiteter och myter organiserar sociala rum (ibid). För att

förstå dessa knuttecken kan vi exemplifiera med *proffsfotboll* som är en nodalpunkt, med identiteten *kvinnor* som är en mästersignifikant och *Sydamerika* som är ett socialt rum. Om man lokaliserar de olika knutpunkterna i ett material kan man se hur de olika knuttecknen är socialt organiserade (ibid).

4.9 Ekvivalenskedjor

För att lokalisera de olika knuttecknen och sätta dem i samband med varandra använder man sig av något som kallas för *ekvivalenskedjor*. Ekvivalenskedjor är den process där knuttecken får innehåll, för knuttecken är tomma tecken, var för sig säger de nästan ingenting, men när de genom ekvivalenskedjor sätts ihop får de betydelse (Winther Jörgensen, Phillips, 2000, s. 57–58). *Proffsfotboll* får betydelse först när det kopplas samman med andra betydelsebärare som fotbollsarenor och ligasystem. Man kan karakterisera diskurser, identiteter och sociala rum genom att klarlägga de kedjor av betydelser som de ekvivalerar (Winther, Jörgensen, Phillips, 2000, s. 58). Tidigare exemplifierade vi vad knuttecken var genom exemplen *proffsfotboll*, *damer* och *Sydamerika*. Om vi sätter ihop dessa knuttecken med hjälp av ekvivalenskedjorna får de innehåll. *Proffsfotboll* får betydelse genom att knytas samman med det sociala rummet *Sydamerika* och identiteten *kvinnor*. När dessa knuttecken sätts ihop blir det alltså *proffsfotboll* för kvinnor i *Sydamerika*. Genom att följa hur knuttecknen är sammanbundna genom ekvivalenskedjorna kan man också se hur dessa etableras i förhållande mot något som det inte är (ibid). Mot *proffsfotbollen* finns *korps*serier, mot *Sydamerika* finns *Nordamerika*. Genom kartläggningen av ”det andra” som skapas i denna rörelse kan man få ett hum om vad diskursen stänger ute (ibid).

4.10 Identiteter

Inom diskursteorin menar man att mästersignifikanter organiserar identiteter (Winther Jörgensen, Phillips, 2000, s. 57). Diskursivt konstitueras identiteten genom tidigare nämnda ekvivalenskedjor, hur man är och hur man inte är, och eftersom diskurserna är föränderliga är också identiteten det, och eftersom det finns flera diskurser är man olika subjekt i olika diskurser, identiteten är fragmenterad (ibid).

Diskursteorin menar att samma grundregler som gäller för identitetsskapande på individuell nivå gäller på gruppnivå. Att vara en identitet och att vara en del av en grupp är en övergångsprocess, det är inte långt från att kalla sig ”man” till att känna sig som en del av gruppen män (ibid). Diskursteorin uppfattar grupper som en reduktion av möjligheter. Grupper skapas genom att några egenskaper framhävs och andra ignoreras, denna process sker genom ekvivalenskedjor. Winther Jörgensen, Phillips exemplifierar med gruppen ”svarta” i

Storbritannien som kanske själva ser sig själva som en rad olika nationaliteter, men som för samhället sågs som en del av gruppen ”svarta” (2000, s. 52).

4.11 Begrepp för konflikanalys

Diskursteorin ser det sociala som en plats för konflikt och kamp, därför finns också teoretiska verktyg för att analysera dessa kamper. Ett av dessa verktyg är antagonismen. Antagonism är när olika identiteter hindrar varandra (Winther Jørgensen, Phillips, 2000, s. 55). Alla diskursiva identiteter utesluter inte varandra, man kan ha flera olika identiteter. (ibid). Men om två identiteter hindrar varandra uppstår ett antagonistiskt förhållande mellan dessa båda. Om vi återgår till exemplet proffsfotboll går det inte att båda vara fotbollsproffs och fotbollsamatör på samma gång. Dessa båda identiteter har ett antagonistiskt förhållande till varandra, och den ena identiteten omöjliggör den andra (ibid). Antagonistiska låsningar löses genom en hegemonisk intervention. En hegemonisk intervention är en kraft som återupprättar entydigheten i ett tecken. Kraften undertrycker de andra existerande möjligheterna som finns i ett antagonistiskt förhållande (ibid).

Det andra centrala begreppet i diskursteorins konflikanalys är hegemoni. Hegemonin vill, precis som diskursen fixera element i moment (ibid). En hegemonisk intervention sker i den antagonistiska krocken när en diskurs från det diskursiva fältet undergräver den förra diskursen och fixerar ett tecken med en ny betydelse (ibid). Att se etableringen av nya hegemoniska diskurser i en tidigare antagonistisk terräng är en viktig del av diskursteorin (Winther Jørgensen, Phillips, 2000, s. 56). En hegemonisk intervention är kontingent, elementen hade kunnat knytas samman på ett annat sätt och bildat en annan hegemoni. Processen för att visa att hegemoniska interventioner är kontingent kallas för ”dekonstruktion”.

4.12 Analysförfarande

I mitt arbete har jag använt mig av diskursteori, så som den förklaras och presenteras av Laclau och Mouffe. Under rubriken *Diskursteori* går jag in mer detaljerat på hur jag arbetat med diskursteorin. Jag har arbetat aktivt med det empiriska materialet, läst domarna flera gånger och färg-koordinerat olika teman i material för att få överblick över olika strömningar.

4.13 Etiska ställningstaganden

Att mitt uppsatsmaterial har varit LVU-domar har varit något som krävt eftertanke. I *God forskningsetik* (2011) står att man ska vara noga med att skydda sina informanter. De ska skyddas från skador och efterverkningar (2011, s. 16). I mitt fall har jag inte kontaktat några informanter, men jag använder mig av redogörelser för något mycket privat. I mitt arbete har

individualiseringskravet därför varit en stötesten. Individualiseringskravet är krav på att personer som medverkar till forskning inte ska bli skadade (2011, s. 18). Om saker som berättas i en LVU-utredning skulle bli lättillgänglig för en stor publik skulle onekligen kunna orsaka en viss skada, eller åtminstone obehag för de personer som nämns. Därför är alla namn i domarna pseudonymer, jag har inte heller skrivit ut från vilken förvaltningsrätt domarna är hämtade.

En annan etisk avvägning jag gjort är att fokusera på föräldrarna snarare än deras barn som fortfarande är minderåriga. Att en person är myndig gör det inte mindre viktigt att vara etisk noggrann, men personer som är över arton har ett annat ansvar för sina handlingar och konsekvenserna av dem. Att i en uppsats analysera minderårigas möjligt "felaktiga" beteende känns inte etiskt.

Det är viktigt att jag i min roll som skribent är medveten om min egen position i förhållande till personerna i materialet. Jag försöker inte utvinna någon "sanning" om vad som verkligen har skett, vilket inte heller ligger i linje med mina forskningsfrågor. Jag undersöker bara den text som är mitt empiriska material.

5 Analys

5.1 Diskursteoretisk analys av dom 9771 - 16

Vi börjar med att identifiera olika knuttecken som finns i materialet. I domens bakgrundsbeskrivning står:

Abdullah har uppgett att han utsatts för våld under cirka sex år, när han inte gör som han blir tillsagd. Han har blivit utesluten från familjens aktiviteter och från gemensamma måltider och han tillåts inte ha andra åsikter än familjen, vilket har gjort honom nedstämd. Han har blivit intvingad i en religion som han själv säger att han inte tror på. Av läkarutredning framkommer att Abdullah har ärr på ryggen vilka kan vara spår av misshandel (Dom 9771 – 16).

Först och främst har vi olika identiteter som organiseras genom mästarsignifikanter. Vi ser att det finns en spricka mellan den identitet som Abdullahs familj har, som är troende, och den som Abdullah själv har, vilken är icke-troende. Vi ser att dessa båda identiteter har ett antagonistiskt förhållande. Det är inte möjligt för Abdullah att vara en del av familjen om han inte är troende, och som troende kan han inte vara "sig själv". Det finns också myter som organiserar sociala rum i det empiriska materialet. Det sociala rum som utkristalliseras i citatet ovan är det "otrygga hemmet" som konstrueras när "hemmet" ekvivaleras med

nodalpunkter om våld, tvång och uteslutning från familjen. Diskurser som organiseras genom nodalpunkterna i materialet är t.ex. våld, tvång och religion.

När Abdullahs föräldrar själva får komma till tals i det empiriska materialet ser det ut såhär:

Sibel och Bazir medger bifall till ansökan och anför bl.a. följande. Det har inte förekommit våld i hemmet eller kränkningar på det sätt som påstås. Familjen har haft svårt att upprätthålla en normal familjesituation och struktur eftersom de under en längre tid ofrivilligt befunnit sig utanför sitt hemland (Dom 9771 – 16).

Här finns flera knuttecken. Här finns identiteten familjen, som när den ekvivaleras med utsagor som ”svårt att upprätthålla en normal familjesituation och struktur eftersom de under en längre tid ofrivilligt befunnit sig utanför sitt hemland” skapar myten, det sociala rummet ”Sverige”. Ett socialt rum där de har svårt att orientera sig. Detta förstärks när de senare i det empiriska materialet framgår att Abdullahs föräldrar vill ha hjälp att förstå ”svenska” normer och värderingar: *För sin egen del vill de få hjälp med vilka normer, värderingar och vilken gränssättning som råder här i landet (Dom 9771 – 16).* När vi ekvivalerar dessa utsagor med varandra framträder också en till identitet, identiteten ”flykting”. Att ha tvingats lämna sitt hemland och hamna i ett land, ett socialt rum som de inte är bekanta med.

Den kanske tydligaste antagonistiska kamp jag ser i Dom 9771 – 16 är den om familjens religiösa tro och Abdullahs ovilja till att ta del av denna. Antagonismen syns flera gånger i materialet, Abdullah kommunicerar: *”Han har blivit intvingad i en religion som han själv säger att han inte tror på (Dom 9771 – 16).* Abdullahs föräldrar säger inte hur de ser på sonens syn på religion, men förvaltningsrätten skriver i sin dom:

De har båda berättat om att Abdullah inte deltagit i familjens gemensamma aktiviteter. Abdullah uppger att han inte fått vara med, medan föräldrarna uppger att han själv låtit bli. Oavsett vilket framkommer en bild av att Abdullah varit isolerad i förhållande till sin familj. Det framkommer vidare att Abdullahs far anser att hela familjen är muslimer, medan Abdullah själv säger att han inte vill utöva någon religion (Dom 9771 – 16).

Min läsning av detta stycke från Dom 9771 – 16 är att förvaltningsrätten kopplar samman isoleringen av Abdullah med han och hans familjs olika syn på troende och utövandet av religion. I mitt empiriska material framställs antagonismen mellan identiteterna ”troende” och ”icke-troende” som stark.

5.2 Teoretisk genomgång av analysen av dom 9771 - 16

5.3 Hur (re)produceras föräldrarnas genus i dom 9771 - 16

I dom 9771 – 16 finns exempel på (re)produktionen av föräldrarnas genus. Det handlar om det våld som Abdullah i mitt empiriska material påstås bli utsatt för. Det står dels att läsa *Abdullah har utsatts för fysisk och psykisk misshandel under lång tid. Personer i omgivningen, bland annat hans mor, har sett detta utan att ha ingripit vilket visar på att det föreligger brister i omsorgen* (Dom 9771 – 16). I ett senare stycke i mitt empiriska material står att läsa *Abdullah berättat om flera fall där han misshandlats av sin far eller farbror* (9771 – 16). Abdullah påstår alltså i mitt empiriska material att han blir slagen av sin far och farbror. Enligt mitt empiriska material ingriper inte hans mamma för att stoppa våldet. Som Raewyn Connell skriver och som jag tidigare i uppsatsen redogjort för är våld en viktig byggsten i genuspolitiken. Män använder våld dels för att upprätthålla dominans över kvinnor, dels våld som riktar sig mot andra män, ett slags våld som används för att sätta gränser för andras maskulinitet (Läs mer under punkt 3.3 i uppsatsen, eller Connell, 2008, s. 108). I mitt empiriska material står följande om det våld Abdullah påstås ha blivit utsatt för.

Abdullah har uppgett att han utsatts för våld under cirka sex år, när han inte gör som han blir tillsagd. Han har blivit utesluten från familjens aktiviteter och från gemensamma måltider och han tillåts inte ha andra åsikter än familjen [...] (Dom 9771 – 16).

I mitt empiriska material står inte exakt varför Abdullah har blivit utsatt för våld, men vi får fingervisningar i texten som citatet ”*utsatts för våld under cirka sex år, när han inte gör som han blir tillsagd*” (dom 9771 – 16). Att våldet sker när han bryter mot det som förväntas inom familjen. Detta ger en bild av en strikt familjemiljö där Abdullah inte får vara en autonom individ. Att det är männen som enligt mitt empiriska material är de våldsamma parterna stämmer också in i den genusorganiserade sociala praktiken, som Connell förklarar och förstår den (Läs under punkt 3.1 i uppsatsen eller 2008, s. 108-109). Vi ser hur Abdullahs mammas position stämmer in i den kunskap jag tidigare redogjort för om kvinnor som ”de andra”, en kunskap jag hämtat från Simone de Beauvoir (2006, s. 325). Medan mannen varit en autonom individ har kvinnan istället fått ta hand om familjen. (Re)produktionen av genus i det empiriska materialet sker när det ställs förväntningar på Abdullahs mamma som är kopplade till den historiska position som det kvinnliga genuset historiskt haft i den genusorganiserade sociala verkligheten. I detta fall är det att stoppa våldet mot sin son, att ta hand om denne. Dessa förväntningar syns genom formuleringar som det också tidigare

citerade ”Personer i omgivningen, bland annat hans mor, har sett detta utan att ha ingripit vilket visar på att det föreligger brister i omsorgen” (Dom 9771 – 16). Här kan en förväntan på kvinnan som någon som ska skydda sina barn läsas. Att detta förväntas blir en (re)producering av genus. (Re)produceringen av genus sker genom de olika krav och förväntningar som ställs på föräldrarna.

5.4 Producenter myndigheterna ras och klass i LVU - dom 9771 - 16

Som jag skrivit om i min diskursteoretiska analys av dom 9771 – 16, har föräldrarna själva konstruerat identiteten invandrare (Läs mer under punkt 5.1 i uppsatsen). Har också myndigheterna producerat ras och klass i dom 9771 – 16? I bakgrundsmaterialet till domen står mycket lite om familjens bakgrund. Den socialsekreterare som författat bakgrundsdelens skriver att Abdullah blivit misshandlad (Dom 9771 – 16). Men information om bakgrund, eller diskursiva kategoriseringar som skulle producera ras eller klass lyser i denna del av domen med sin frånvaro.

I den del av domen som förvaltningsrätten skrivit står att familjen är muslimer:

Det framkommer vidare att Abdullahs far anser att hela familjen är muslimer, medan Abdullah själv säger att han inte vill utöva någon religion (Dom 9771 – 16).

Här skriver förvaltningsrätten att Abdullahs familj är muslimer men att Abdullah inte själv är muslim. Att förvaltningsrätten skriver att Abdullahs föräldrar är muslimer är dock inte att producera ”ras”. Jag ser ras som något som skapas diskursivt i processer, en kunskap jag hämtat från Sara Ahmed och hennes teorier om att olika kroppar har olika utgångspunkter (läs mer under punkt 3.7 i uppsatsen, eller Ahmed, 2011, s. 54). Att förvaltningsrätten skriver att Abdullahs familj är muslimer är inte att producera ras. Att de blir utpekade som ”muslimer” visar på en skillnad dels mellan Abdullah och Abdullahs föräldrar, men också en skillnad mellan Abdullahs föräldrar och det sociala rum som familjen Abdullah verkar i, nämligen Sverige.

Med den förståelse om rasifieringsprocesser som jag hämtat från Katarina Mattsson och hennes teorier om att ras skapas i förhållande till ”olikheter” och skapandet av ett starkt ”vi” kan man se antydningar till olikheter som skulle kunna producera ras (läs mer under punkt 3.8 i uppsatsen, eller Mattsson, 2010, s. 10). När förvaltningsrätten skriver att Abdullahs familj är muslimer gör det familjen annorlunda mot majoriteten i det sociala rummet Sverige, där familjen lever. Detta kan i sin tur vara en del i en produktion av ett ”vi” och ett ”dom” där familjen Abdullah är de avvikande, och vi andra är bärare av ”det normala”. Men dessa

antydningar i materialet är få, och inte tillräckliga för att skriva att myndigheterna producerar ras i materialet.

När jag analyserat dom 9771 – 16 för att undersöka om myndigheterna producerar klass i mitt empiriska material har jag utgått från Pierre Bourdieu och dennes teorier om klass som olika typer av kapital som kan användas på en marknad (läs mer under punkt 3.6 i uppsatsen, eller Bourdieu, 1998, s. 3,4). I domen skrivs inget om olika typer av kapital som skulle kunna producera klass. Däremot kan man koppla samman den antydning till produktion av ras som jag skrivit om i det tidigare stycket med tankar om klass som något som handlar om tillgångar och resurser. Att vara ”vit”, att besitta den vita kroppens privilegium, och att besitta den vita kroppens position, för att låna begrepp från Sara Ahmed kan möjligtvis ses som en slags kapital. I Bourdieus tankevärld är det nödvändigt att det finns ett system som kan tillmäta vissa tillgångar en särskild betydelse (Broady, 1991, s. 170). I den värld vi lever i som är formad av kolonialismen är vithet något åtråvärt Sara Ahmed skriver måste närma sig den vita kroppen för att göra en ”klassresa” (2011, s. 61).

Om det varit tydligare att man producerade ras i domen hade man också kunnat säga att myndigheterna var en del i produktionen av kapitalet ”vithet” som skulle vara en bärare av tillgångar som är viktiga i det sociala rummet Sverige. Abdullahs föräldrar kommunicerar själva att de vill ha mer förståelse för det sociala rummet Sverige: *För sin egen del vill de få hjälp med vilka normer, värderingar och vilken gränssättning som råder här i landet* (Dom 9771 – 16). Här visar de att de saknar förståelse och kunskap om det sociala rummet Sverige. En kunskap som, om vi lånar begrepp från Bourdieu möjligtvis kan vara en typ av kulturellt kapital (läs mer under punkt 3.6 uppsatsen eller Bourdieu, 1998, s. 3,4). Eftersom min forskningsfråga handlar om myndigheterna producerar ras och klass och inte om föräldrarna i domarna gör det, kan jag inte säga att myndigheterna i 9771 – 16 producerar ras eller klass.

5.5 Hur gör föräldrarna motstånd mot myndigheternas diskurser i dom 9771 - 16

I min diskursteoretiska analys av domen skriver jag om att det finns diskurser om våld och isolering kring barnet domen handlar om. I domens förarbeten står följande att läsa:

Av läkarutredning framkommer att Abdullah har ärr på ryggen vilka kan vara spår av misshandel [...]. Vid kontakt med Abdullahs föräldrar har det knappt framkommit något positivt om Abdullah [...] (Dom 9771 – 16).

Det etableras diskurser om både psykisk och fysisk misshandel, samt antyds att föräldrarna inte är kärleksfulla mot sitt barn. Frågan är hur Abdullahs föräldrar försvarar sig mot detta?

Abdullahs föräldrar accepterar att det finns ett behov av vård via LVU. Detta påverkar resten av deras försvar, och som vi kommer att se skiljer sig dom 9771 – 16 mot den andra dom jag analyserat då själva LVU:et accepteras av båda föräldrarna i dom 9771 - 16. Abdullahs föräldrar försvarar sig dock mot några av de påståenden som står att läsa i mitt materials bakgrundsdel:

Sibel och Bazir medger bifall till ansökan och anför bl.a. följande. Det har inte förekommit våld i hemmet eller kränkningar på det sätt som påstås. (Dom 9771 – 16).

Direkt efter medgivandet om att det behövs LVU börjar föräldrarna försvara sig. För att låna begrepp av Winther Jörgensen och Phillips skapar föräldrarna en ”antagonism” kring våldet. Med antagonism menas två olika identiteter som blockerar varandra (Läs mer under punkt 4.11 i uppsatsen, eller Winther Jörgensen, Phillips, 2000, s. 55). De menar att det inte förekommit våld på det sätt som beskrivits. Att det skrivs *på det sätt som påstås* (Dom 9771 – 16) är intressant. Det förnekas inte att en viss typ av våld förekommit i hemmet. De skapar inte ett antagonistiskt förhållande mellan all typ av våld och föräldraskap, utan mellan den form av våld som de påstås ha utsatt sin son för i mitt empiriska material och deras identitet som föräldrar.

Det försvar, den förklaring som föräldrarna sedan ger till situationen i familjen är följande: *Familjen har haft svårt att upprätthålla en normal familjesituation och struktur eftersom de under en längre tid ofrivilligt befunnit sig utanför sitt hemland* (Dom 9771 – 16). Familjens situation ska bero på att de tvingats bort från sitt hemland och en social kontext som de känner sig bekväma i. Återigen konstruerar föräldrarna ett antagonistiskt förhållande, den här gången mellan situationen i deras nya hemland Sverige och de normer som finns här, och sitt nuvarande föräldraskap. Därför anser föräldrarna själva att de behöver hjälp med normer och värderingar i det sociala rummet Sverige.

För sin egen del vill de få hjälp med vilka normer, värderingar och vilken gränssättning som råder här i landet (Dom 9771 – 16). Föräldrarna skriver att de vill förstå vilka normer och regler som gäller i det nya sociala rum de befinner sig i, Sverige. Det går möjligtvis inte att kalla det för försvar, förklaring är möjligtvis ett bättre ord. Det som framkommer i det empiriska materialet är att familjen tvingats lämna sitt hemland, och att de har svårt att förstå de normer och värderingar som finns i det nya sociala rum som de verkar i. I mitt empiriska material framkommer det att det är dessa komponenter föräldrarna anser har gjort att familjen hamnat i den position de är idag. Man kan koppla detta till det resonemang jag

för om hur föräldrarna producerar identiteten Flykting, från min diskursteoretiska analys av domen (läs mer under punkt 5.1 i uppsatsen). Genom att föräldrarna kopplar den nuvarande situationen till att de ofrivilligt lämnat sitt hemland producerar de identiteter som flyktingar.

5.6 Vilka olika diskursiva krav finns på mammor och pappor i dom 9771 - 16

I domen läggs mindre fokus på föräldrarna och deras möjliga omsorgsbrister än i den andra som jag analyserat. I domens bakgrundsmaterial nöjer sig den socialsekreterare som skrivit texten att skriva om det våld som förekommit i hemmet, och som barnet i familjen, Abdullah själv beskrivit:

Abdullah har uppgett att han utsatts för våld under cirka sex år, när han inte gör som han blir tillsagd. Han har blivit utesluten från familjens aktiviteter och från gemensamma måltider och han tillåts inte ha andra åsikter än familjen (Dom 9771 – 16).

I resten av bakgrundsmaterialet fortsätter man att befästa diskurser om våld. Om de olika föräldrarnas roll i den uppkomna situationen står mycket lite. Föräldrarna har lämnat en gemensam utsaga där de erkänner att det förekommit ett visst mått av våld, men inte i den utsträckning som dom 9771 – 16 påstår.

I förvaltningsrättens del av domen framkommer fler detaljer om vem som stått för våldet mot Abdullah och varför det skett:

Abdullah berättat om flera tillfällen då han misshandlats av sin far eller farbror. Han har beskrivit att misshandeln skett efter att han vägrat att göra som hans föräldrar sagt till honom (Dom 9771 – 16).

Vi kan koppla denna utsaga om att det är fars far och farbror som slagit Abdullah till det man skriver om Abdullahs mammas roll i domens bakgrundsdel: *Personer i omgivningen, bland annat hans mor, har sett detta utan att ha ingripit vilket visar på att det föreligger brister i omsorgen* (Dom 9771 – 16). Här ser vi vilka olika roller föräldrarna har i förhållande till våldet som deras son blir utsatt för. Enligt mitt empiriska material är pappan en av förövarna, medan mamman har en mer passiv roll. Att det påpekas att mamman brister i sin omvårdnad genom att inte ”ingripa” sätter förväntningar på att Abdullahs mamma skulle varit mer aktiv i att hjälpa sin son mot våldet.

Charlotte Hagström skriver om den historiska bakgrunden till manligt och kvinnligt föräldraskap, och att trots att det i dagens samhälle finns andra förväntningar på manligt

föräldraskap är det fortfarande för kvinnan som moderskapet ska vara något revolutionerande för och som får ta lejonparten av föräldraansvaret. I de förväntningar som ställs på mamman som någon som ska stoppa våldet ser vi historiska krav på kvinnans ”mamaroll” återkommer (läs mer under punkt 3.4 i uppsatsen, eller Hagström 1999, 53 – 54). Det går också att se hur Abdullahs mamma blir en del av den andrefiering som Beauvoir skriver om (2006, 325). Hon förväntas ta en klassisk kvinnlig position som omvårdande i relation till männens våld.

5.7 Diskursteoretisk analys dom 9774 - 16

I domens bakgrundsdel finns följande stycke att läsa:

Av samtal med barnavårdscentralen, förskolan och sjukvården framgår att det har funnits en oro för föräldrarnas föräldraförmåga, som har rört bl.a. skötseln av barnens hygien [...]. Oavsett förklaringen till hennes beteende så har hon ett särskilt stort behov av stimulans, trygghet och känslomässig tillgänglighet som ingen av vårdnadshavarna kan tillgodose. Emma har vidare lämnat uppgifter om att Kim har brukat våld mot Saga, duschat henne i kallvatten och haft ett olämpligt förhållningssätt mot henne (Dom 9774 – 16).

Precis som i de tidigare domarna är det myten, det sociala rummet ”familjen” och ”Sverige” som vi presenteras för. Detta sociala rum kan vi naturligt koppla samman med identiteter som ”föräldraskap”, och de krav som ställs på dessa identiteter i det sociala rum som föräldrarna verkar i. När vi i sin tur ekvivalerar dessa knuttecken med de privilegierade tecken som finns i materialet, som våld och bristande omsorg etableras diskursen om en destruktiv och möjligt våldsamt familj.

Dessa knuttecken återkommer i mitt empiriska material. Ett stycke där identiteten mamma, och de krav som ställs på den identiteten ekvivaleras med nodalpunkten våld är detta: *Emma har brustit i sin omsorg då hon trots misstankar om våld underlåtit att agera mot detta i rimlig tid* (Dom 9774 – 16). Här syns hur identiteten ”mamma” sammankopplas med förväntningar att stoppa våld mot sina barn. Tecknet ”mamma” har en tydlig betydelsefixering att vara omvårdande. Att ”underlåta” sig att ingripa mot våld blir ett tydligt brott mot de förväntningar som är fixerade vid identiteten ”mamma”. I detta stycke kan vi också beakta den kunskap jag redogjort för om att enheter som diskurser, identiteter och sociala rum alltid etableras i förhållande till något som de inte är. När myndigheten skriver ”Emma har brustit i

sin omsorg” (Dom 9774 – 16) etablerar de Emma som någon som brister i omsorg, och etablerar samtidigt synen på hur en omsorgsfull mamma ska vara.

I domen finns flera möjliga antagonistiska förhållanden. Ett av dessa är om det förekommit våld i familjen eller inte. Som jag tidigare redogjort för är antagonism när två identiteter hindrar varandra och ställer motstridiga krav. Identiteten våldsam förälder och identiteten omvårdande förälder hindrar varandra och skapar ett antagonistiskt förhållande. I mitt empiriska material skriver myndigheterna om det möjliga våldet som pappan i familjen utsatt sina barn för:

Även om eventuell förekomst av våld i hemmet inte är färdigutrett kan det inte bortses från att det finns en sådan misstanke [...] (Dom 9474 – 16).

Kim nekar till våldet och svarar på följande sätt på de påståenden om honom som våldsamt som förekommer i utredningen:

Något våld har inte förekommit i familjen. När han har blivit arg har han backat för att inte slå barnen. Idag är han dock inte rädd att han ska skada dem.

Här syns hur Kim är medveten om det antagonistiska förhållandet och försvarar sig mot det. Mer om föräldrarnas försvar senare i uppsatsen.

I materialet försöker man fixera elementet ”mammans” ” betydelseglidning och få det till ett moment med betydelsen någon som brister i omvårdanden kring sina barn.

I september rekommenderade sjukvården inneliggande vård för Niklas på grund av hygienbristerna, men Emma avböjde sådan vård med hänvisning till sitt eget mående [...] Emma har därmed visat att hon sätter sina egna behov före Niklas bästa (Dom 9774 – 16).

Här skriver man hur Emma prioriterar sitt eget mående, över identiteten mamma och de krav som man ställer på en mamma i det sociala rum Emma verkar i. Ett annat exempel på hur fixeringen av elementet mamma till ett moment sker i materialet är att som tidigare nämnt skriva att Emma brustit i sin omsorg då hon inte larmat om det misstänkta våldet inom familjen: *Emma har brustit i sin omsorg då hon trots misstankar om våld underlåtit att agera mot detta i rimlig tid (Dom 9474 – 16).*

De knuttecken jag identifierade i början av materialet återkommer i mina senare citeringar, identiteten mamma, de sociala rummen Sverige och den destruktiva familjen, samt

nodalpunkter, där etablerade tecken som våld, bristande omsorg och brist på trygghet ger de andra knuttecknen betydelse. Om man läser mina citeringar ser man tydligt hur dessa knuttecken är återkommande.

5.8 Teoretisk genomgång av analysen av Dom 9774 - 16

5.9 Hur (re)produceras föräldrarnas genus i dom 9774 - 16

Tidigare har jag redogjort för hur kvinnan historiskt varit ”den andra”. Simone de Beauvoir skriver om att medan mannen varit en autonom individ arbetar samhällets institutioner för att göra kvinnan till ”den andra” och institutioner som äktenskap och föräldraskap är enligt Beauvoir viktiga delar av denna andrefieingsprocess (läs mer under punkt 3.2 i uppsatsen, eller Beauvoir, 2006, s. 325, 489). I mitt empiriska material går det att se hur föräldrarnas genus (re)produceras, inte minst genom att föräldrarna själva (re)producerar dessa roller. Exempel på hur föräldrarna faller tillbaka i dessa roller och (re)producerar dem finns i dom 9474 – 16. I domen kommunicerar mamman följande:

Hon misstänkte att Kim utövade våld mot Saga, men visste inte säkert [...]. Hon lämnade det gemensamma hemmet den 10 augusti 2016, efter att Kim meddelat att hon och barnen inte var välkomna hem igen. Detta hände ca en månad efter att hon insett att Kim hade varit våldsam mot Saga. Under den månaden sökte hon annan bostad och var hemifrån med barnen i så stor utsträckning som möjligt och lämnade dem inte ensamma med Kim i mer än tio minuter. Hon har tagit sitt ansvar som förälder (dom 9771 – 16).

Det vi ser här är hur mamman i domen försöker kommunicera att hon är en ansvarstagande och ”god förälder”. När hon gör det (re)producerar hon en bild av det kvinnliga genuset som någon som är omhändertagande, det syns tydligt i detta utdrag: *Under den månaden sökte hon annan bostad och var hemifrån med barnen i så stor utsträckning som möjligt [...]* (dom 9474 – 16). Hon kommunicerar att hon varit med barnen så mycket som möjligt och försökt hitta en ny bostad, hon har tagit på sig den roll som kvinnor historiskt fått i andrefieringsprocessen som den omvårdande. När hon försöker kommunicera ut denna bild (re)producerar hon den genusroll hon försöker iklä sig. Den som en omvårdande kvinna.

Vi kan också se hur en (re)produktion av den klassiskt kvinnliga genusrollen sker genom hur mamman i materialet framställs av sin partner. Han kommunicerar följande:

Både han och Emma saknar föräldraförmåga [...]. Han har inte vågat komma med kritik eller påpekanden om Emmas föräldraskap eftersom hon reagerar så kraftigt (Dom 9474 – 16).

Här framställer Kim både sig själv och Emma som några som brister i föräldraansvar. Det framkommer också att han menar att Emma blir upprörd när detta påtalas. Hon bister med andra ord inte bara i sitt föräldraskap, hon brister också i att inte kunna kontrollera sina känslor. Detta är inte i sig en (re)produktion av genus, men när vi i materialet läser hur pappan själv ser på temperament och ilska finns en annan syn. Han kommunicerar följande: *När han har blivit arg har han backat för att inte slå barnen* (Dom 9474 – 16). Den differens som finns i de förväntningar som ställs av Kim på att Emma ska kunna kontrollera sina känslor, och hans egen utsaga om att han tvingats backa för att inte skada sina barn (re)producerar dels en förväntan på att kvinnor ska kunna kontrollera sig, och att samma krav inte kan ställas på honom. Genus är ett sätt att organisera sociala praktiker (Läs mer under punkt 3.1 i uppsatsen, eller Connell, 2008, s. 108-109). Vi ser hur genus och de olika krav som ställs på de olika genuserna här organiserar den sociala praktiken runt Kims syn på hans egen kontra Emmas problem att kontrollera känslor. Man kan inte producera genus utanför de restriktioner som finns i språket (Läs mer under punkt 3.1 i uppsatsen eller, Butler, 2007, s. 59). Vi ser hur föräldrarna i domen (re)producerar just dessa genuskonstruktioner genom de olika krav Kim ställer på sig själv kontra sin partner.

5.10 Producerar myndigheterna ras och klass i Dom 9774 - 16

I dom 9774 – 16 bakgrundsdel står följande att läsa:

Emma har vidare lämnat uppgifter om att Kim har brukat våld [...]. Emma har brustit i sin omsorg då hon trots misstankar om våld underlätit att agera mot detta i rimlig tid (Dom 9774 – 16).

Ett av de sätt som Emma påstås brista i omsorg kring är att hon inte omedelbart lämnat sin make och tagit med barnen när hon insett att maken brukade våld mot barnen. För att få en överblick över sammanhanget kommer här ett stycke där vi ser hur Emma uppfattar situationen:

Under den månaden sökte hon annan bostad och var hemifrån med barnen i så stor utsträckning som möjligt och lämnade dem inte ensamma med Kim i mer än tio minuter (Dom 9774 – 16).

Perioden efter att Emma förstått att Kim var våldsamt sökte hon enligt egen utsaga boende under en månad. Socialsekreteraren som författat bakgrunden ser det som en del i en underlåtenhet i att Emma inte omedelbart lämnat det gemensamma hemmet när hon förstod att hennes man brukade våld mot barnen.

Att Emma har svårt att ordna en bostad åt sig och sina barn på kort tid, och att socialsekreteraren som skrivit domens bakgrundsmaterial tillskriver detta stor vikt som en del av Patricias försummelser kan möjligtvis ses som en produktion av klass i domen. Broadys förståelse av Bourdieus tankevärld betonar att det krävs ett system som tillmäter olika tillgångar olika värde (Läs mer under punkt 3.6 i uppsatsen, eller Broady, 1991, s. 170). Att Emma har svårt att få fram en bostad kan bero på att hon saknar den typ av tillgångar som förenklar att få en bostad. Som ekonomiska tillgångar, eller ett socialt kontaktnät. Det kan också vara så att hon "besitter" tillgångar som ett trossystem ser som något negativt i sökandet efter en bostad. Som t.ex. betalningsanmärkningar. Det syns inte i mitt material om det är detta svårigheten att hitta bostad beror på, därför går det inte heller att säga att myndigheterna producerar klass i domen.

Inte heller i den del av mitt empiriska material som innehåller förvaltningsrättens dom sker någon produktion av klass. Man tar problem i beaktning som kan vara kopplat till en viss samhällsklass. Man skriver såhär:

Emma har därvid medgett att hon trots att hon sett Kim vara våldsamt mot Saga ändå stannat kvar i hemmet [...]. (Dom 9774 – 16).

Här tar man återigen i beaktning att Emma inte lämnat hemmet. Dessa problem kan som nämnt bero på att Emma tillhör en viss samhällsklass, men det är spekulativt från min sida och inget som märks i materialet. Det går inte att säga att förvaltningsrätten producerar klass i din del av dom 9774 – 16.

I dom 9774 – 16 finns mycket lite att analysera utifrån de teorier om rasifieringsprocesser som jag utgår från. Att det i materialet saknas möjliga indikationer på produktion av ras kan i sig självt analyseras. Ras produceras i förhållande till olikheter (Läs mer under punkt 3.8 i uppsatsen, eller Mattsson, 2010, s. 10) för att legitimera en social rangordning utifrån en föreställning om väsensskilda och oföränderliga likheter som kopplas till kulturella och utseendemässiga tillskrivningar (Läs mer under punkt 3.8 i uppsatsen, eller Molina, 2005, s. 95). Ett skäl till att det i mitt empiriska material inte finns några indikationer på att det produceras ras kan vara för att familjen är en del av det "vi" som krävs för att producera ett "dom" i en rasifieringsprocess. Som Katarina Mattsson skriver produceras ras genom att man

skapar ett starkt ”vi” (2010, s. 10). Att det saknas indikationer på att ras produceras kan vara på grund av att familjen är en del av detta ”vi”. Det är inte produktion av ras utan ett möjligt exempel på hur det vita ”vi:et i rasifieringsprocesser kan se ut i ett diskursivt material.

5.11 Hur gör föräldrarna motstånd mot myndigheternas diskurser i dom 9774 - 16

I min diskursteoretiska analys av dom 9774 – 16 skrev jag om hur det i mitt empiriska material fanns diskurser om möjligt våld och bristande omsorg i dom 9774 – 16 och den familj domen kretsar kring:

Av samtal med barnavårdscentralen, förskolan och sjukvården framgår att det har funnits en oro för föräldrarnas föräldraförmåga, som har rört bl.a. skötseln av barnens hygien [...]. Emma har vidare lämnat uppgifter om att Kim har brukat våld mot Saga (Dom 9774 – 16).

I detta exempel ser vi hur man skriver om familjen och vilka typer av svårigheter myndigheterna försöker etablera runt familjen. Hur försvarar sig föräldrarna mot myndigheternas diskurser? Först och främst måste vi känna till att föräldrarna i dom 9774 – 16 har olika inställning till behovet av LVU. Barnens pappa erkänner behovet av LVU medans barnens mamma nekar till behovet. Mamman kommunicerar följande i mitt empiriska material:

Emma motsätter sig LVU-ansökningarna och anför i huvudsak följande. Nämnden har misstolkat det som har hänt barnen och överdrivit betydelsen av händelserna [...]. det finns inte längre konflikter och våld i deras hem. Hon misstänkte Kim utövade våld mot saga, men visste inte säkert. Även hon har fått ta emot slag från Kim (Dom 9774 – 16).

Här ser vi hur mamman i familjen etablerar två försvar. Dels att myndigheterna misstolkat mycket av det som hänt i familjerna, och att situationen idag är bättre, men också att det är barnens pappa som varit den våldsamma personen i familjen. Mamman menar istället att hon har tagit ansvar för den uppkomna situationen och kommunicerar:

Hon lämnade det gemensamma hemmet den 10 augusti 2016, [...]. Detta hände ca en månad efter att hon insett att Kim hade varit våldsam mot Saga. Under den månaden sökte hon annan bostad och var hemifrån med barnen i så stor utsträckning som möjligt och lämnade dem inte ensamma med Kim i mer än tio minuter. Hon har tagit sitt ansvar som förälder.

Här ser vi hur mamman fortsätter att försvara sig med att den är hennes man som varit den våldsamma och problematiska pateren i familjen. Hon påvisar en antagonism mellan de krav som ställs på föräldrar och Kims våld. Antagonism är ett begrepp från diskursteorin och menas två identiteter som utesluter varandra (läs mer under punkt 4.11 i uppsatsen, eller Winther Jörgensen, Phillips, 2000, s. 55).

Mamman försvarar sig med att hon tagit sitt ansvar som förälder och exemplifierar det med att hon inte lämnat barnen ensamma med deras pappa. Hennes försvar handlar alltså om att myndigheterna missförstått situationen i hemmet och att det är hennes man som stått för våldsinslagen.

I domens bakgrundsmaterial står det mindre om det möjliga våldet och mer om brister i omsorgen: *Problemen bedöms bero på omsorgssvikt och oförmåga hos vårdnadshavarna att ta till sig råd och stöd* (Dom 9774 – 16). Mot dessa påståenden har Emma inget försvar utom det redan citerade om att det är en missuppfattning vad som pågår i familjen. Hennes försvar är främst riktat mot hennes man och dennes våld, mot de brister i omsorg som hon själv påtalas att ha försvara hon sig knappt alls.

Också pappan i domen har i sitt försvar blicken riktad mot sin partner, när han kommunicerar om situationen i familjen:

Hans och Emmas relation har varit dålig med mycket negativ energi [...]. Han har inte vågat komma med kritik eller påpekanden om Emmas föräldraskap eftersom hon reagerar så kraftigt.

Som vi kan läsa läggs mycket fokus på föräldrarnas relation, men samtidigt pekats mamman ut som någon som inte kan ta kritik eller gå att kommunicera med. Där Emma antydde ett antagonistiskt förhållande mellan våldet och faderskapet, försöker Kim här påvisa ett antagonistiskt förhållande mellan Emmas kommunikationsproblem och modersrollen. Genom att antyda att det är mamman i familjen som är problemet kommuniceras ett försvar som lämpar över ansvar på mamman.

Det går här att dra paralleller till det jag skrivit om hur genus (re)produceras i domarna (Läs mer under punkt 5.9 i uppsatsen). Genom att antyda att Emma inte tar tillräckligt med ansvar, (re)produceras en genusroll där kvinnor förväntas ta stort ansvar för sin familj. Angående det våld som pappan påstås stå för nekar han det: *Något våld har inte förekommit i familjen. När han har blivit arg har han backat för att inte slå barnen. Idag är han dock inte rädd att han*

ska skada dem (Dom 9774 – 16). Kim förnekar alltså våldet, mer erkänner att han haft svårt att kontrollera sitt temperament runt barnen. Idag menar han att han inte skulle skada dem. Kim försvarar sig dels med att tillskriva Emma att inte lyssna på kritik och att han själv idag kan kontrollera sig runt barnen. Det som skiljer hans försvar mot Emmas, som också skyller på sin partner, och menar att familjens situation idag är bättre, är att pappan erkänner att de brustit i sina föräldraroller och att det finns ett behov av LVU: Kim *medger LVU-ansökningarna* (Dom 9774 – 16). Annars är båda föräldrarnas försvar snarlika varandra, de pekar ut den andre som den problematiska och menar att situationen i familjen idag skulle vara bättre. Försöker påvisa antagonistiska förhållanden hos den andre i relation till dennes föräldraskap.

5.12 Vilka olika diskursiva krav finns på mammor och pappor i dom 9774 - 16

De skillnader i krav som finns på mammor och pappor i dom 9474 – 16 går att härleda till hur de ställer sig till kraven på behov av LVU. Som jag skrivit om tidigare accepterar pappan i familjen att det finns ett behov av LVU och menar att båda föräldrarna brister i sina omsorgsförmågor: *Både han och Emma saknar föräldraförmåga, vilket han inser* (Dom 9774 – 16). Denna bild delar inte mamman i familjen, hon menar att händelserna runt familjen förstorats upp: *Emma motsätter sig LVU-ansökningarna [...]. Nämnden har misstolkat det som har hänt barnen och överdrivit betydelsen av händelserna* (Dom 9774 – 16).

I denna skilda syn på behov av LVU kan vi se vilka olika krav som ställs på mammor respektive pappor. I min teoridel har jag skrivit om att medan moderskapet förväntas vara något omedelbart livsförändrande, är förändringen att vara ”pappa” något som kommer senare (läs mer under punkten 3.4 i uppsatsen, eller Hagström 1999, s. 199). Jag ser detta som att föräldraskapet för män på ett annat än för kvinnor är ett val. Att föräldraskapet är mer av ett val för män kan vara en förklaring till de skilda åsikter föräldrarna i dom 9774 – 16 har angående behovet av ett LVU. Detta gör i sin tur att mammarollen är villkorad i förhållande till den friare papparollen. Att för en person med ett kvinnligt genus erkänna brister i föräldraskapet brister mot de förväntningar som finns på moderskapet som något livsförändrande som ska uppta all tid för en mamma. Faderskapet är mer av ett val. En möjlig tolkning är att det ligger mindre prestige i ett manligt föräldraskap.

Charlotte Hagström visar oss att ”faderskapet” förändrats, det räcker inte att ”ställa mat på bordet” för att ha fullgjort sitt arbete som ”pappa” längre. Pappor ska vara engagerade och jämställda och dela på det obetalda hemarbetet. Detta förväntningar är något män sällan når upp till (läs mer under punkten 3.4 i uppsatsen, eller 1999, s. 42). Att män sällan når upp till

de ideal som ställs på dem i en ”papparoll” kan vara ett skäl till att det är enklare för pappan i mitt empiriska material, dom 9774 – 16 att erkänna brister i omvårdnaden. Det ställs olika krav på att föräldrar ska klara sina respektive föräldraroller, att kvinnor ska göra det ses som en självklarhet och ett krav, att män ska göra det är inte lika förväntat. Detta märks i mitt empiriska material när vi ser hur mycket text som i domens bakgrundsmaterial läggs på att beskriva hur mamman i familjen brister i sin omvårdnad om barnen. Detta är några utdrag där man ser vilka krav som ställs på mamman:

Emma har brustit i sin omsorg då hon trots misstankar om våld underlåtit att agera mot detta i rimlig tid [...]. Emma har inte medgett någon omsorgssvikt och denna inställning är en riskfaktor [...]. Emma avböjde sådan vård med hänvisning till sitt eget mående, [...]. Emma har därmed visat att hon sätter sina egna behov före Niklas bästa (Dom 9774 – 16).

Här ser vi hur man i domens bakgrundsmaterial explicit pekar ut att mamman i domen som bristande i sin föräldraroll. Hur ser motsvarande utpekande ut för pappan i domen?

Emma har vidare lämnat uppgifter om att Kim har brukat våld mot Saga, duschat henne i kallvatten och haft ett olämpligt förhållningssätt mot henne (Dom 9774 – 16).

Här läggs ingen värdering i det påstådda våldet. Det skrivs inte heller ut att pappan agerat olämpligt, bara att mamman i familjen påstått att detta skett. Här ser vi hur det i mitt empiriska material finns tydliga skillnader på mammor och pappor. På mammarollen finns förväntningar på att vara omhändertagande, om de inte tillgodoses pekas mamman ut som någon som brister i sin omsorg. Genom Charlotte Hagström vet vi att det på papparollen inte finns samma förväntningar och krav på ”fadersrollen”, och de krav som finns lever fäder i många fall inte upp till. Därför ställs andra diskursiva krav på mammor och pappor, vilket syns i mitt empiriska material genom utpekandet av mamman i familjen som olämplig och bristande i omvårdnad, kontra pappan i familjen som inte explicit skrivs ut som bristande i omvårdanden.

Sammanfattning

I inledningsskedet av uppsatsen formulerade jag forskningsfrågor som jag kretsade kring(re)produktion av genus, föräldraskap, motstånd och ras och klass. När jag analyserat domarna har jag visat hur genus (re)konstrueras och att denna (re)konstruktion i mitt empiriska material kan ske i relation till manligt våld. I dom 9771 – 16 (re)konstrueras genus genom de förväntningar som ställs på mamman i domen att ingripa mot det våld som hennes

son blir utsatt för av sina manliga släktingar (se mer under punkt 5.3 i uppsatsen). I dom 9774 – 16 visar jag hur föräldrarna själva (re)producerar genus genom att ställa krav på varandra som bottnar i andrefieringsprocesser av kvinnor och historiska förväntningar på genus (se mer under punkt 5.9).

Frågan om ras och klass produceras av myndigheterna i mitt material är både enklare och svårare att svara på. Som jag visat med citeringar av materialet är domarna skrivna för att vara neutrala. På det sättet är det svårt att se att ras och klass skulle produceras. Samtidigt tar förvaltningsrätten i sina domar ställning till problem som skulle kunna ha sin bakgrund i klasstillhörighet, som svårigheter med att hitta en bostad i dom 9774 – 16 (se mer under punkt 5.10 i uppsatsen). Men detta är bara spekulationer. I dom 9771 – 16 menar jag att det finns möjliga antydningar till produktion av den olikhet som ligger till grund i rasifieringsprocesser (se mer under punkt 5.4 i uppsatsen). Men dessa är inte tillräckliga för att säga att myndigheterna producerar ras i domen. Det går också att se antydningar i domen att myndigheterna skulle se vithet som ett kapital (se mer under punkt 5.4 i uppsatsen), men precis som i resonemanget om ras är det inte tillräckligt för att skriva att det är produktion av klass som sker i domen.

Vad gäller frågan om hur föräldrarna försvarar sig mot myndigheternas diskurser finns det i 9774 – 16 intressanta tendenser i hur föräldrarna försvarar sig med att lämpa över ansvar på varandra (se mer under punkt 5.11 i uppsatsen). De försvarar sig genom att skapa en antagonism mellan den andra föräldern och de krav som kan ställas på en förälder. I dom 9971 – 16 försvarar föräldrarna sig med att de inte förstår normer och gränssättning i Sverige (läs mer under punkt 5.5 i uppsatsen). Här ser vi hur föräldrarna själva producerar identiteten ”invandare” och använder den som ett försvar. Att föräldrarna använder det i sitt försvar är intressant då det ger en möjlig fingervisning till hur nära det är mellan identiteten ”invandrare” och att inte ”passa in” i Sverige.

Slutligen har vi frågan om vilka olika diskursiva krav som finns på föräldrarna. I dom 9774 – 16 visar jag hur myndigheterna producerar skillnader genom att peka ut mammans påstådda omsorgsbrister i domen medan pappan påstådda våld knappt nämns (läs mer under punkt 5.12). Att myndigheterna lägger så olika mycket text på mammans brister, och så lite text på pappan visar något om de skilda förväntningar som finns på mammor och pappor. I dom 9771 – 16 ser vi hur olika krav ställs på mammor och pappor i relation till våld (läs mer under punkt 5.6 i uppsatsen). I den förväntan myndigheterna har på att Abdullahs mamma ska försöka stoppa våldet finns en skillnad gentemot vilka krav som ställs på pappan i domen,

dessa krav är obefintliga. Detta är samma logik som gäller för (re)produktion av genus i dom 9771 - 16 och som jag redogör för under punkt 5.3 i uppsatsen.

Den forskningsfråga som var svårast att svara på var den om ras och klass producerades i mitt empiriska material. Det betyder inte att ras och klass inte spelar roll i LVU-utredningar. Att göra en kritisk granskning av en LVU-utredning som är ett mycket mer omfattande dokument om situationen i familjen än en LVU-dom och fokusera på produktionen av ras och klass skulle vara intressant.

I min problemformulering skrev jag att ville undersöka LVU-domar för att jag trodde det kunde säga något om genus och föräldraskap, och relationen mellan myndigheterna och storheterna ras och klass. Såhär i arbetets slutskede menar jag att denna tanke på det stora hela var korrekt. I mitt empiriska material visas hur klassiska historiska förväntningar på manligt och kvinnligt återkommer, i förhållande till deras föräldraskap inte minst. Att i kritiska situationer, som en LVU-utredning är medverkar både myndigheter och föräldrar till detta på olika sätt. Det är en kunskap att ta med sig.

Referenslista

Litteratur

- Ahmed, Sara (2010). Vithetens fenomenologi. *Tidskrift för genusvetenskap*. 2010:1-2, s. 47-69
- Bangura Arvidsson, Maria (2003). *Ifrågasatta fäder: olika bilder av fäder till socialt utsatta barn*. Diss. Lund : Univ., 2003
- Beauvoir, Simone de (2006). *Det andra könet*. [Ny utg.] Stockholm: Norstedts pocket
- Bourdieu, Pierre (1998). *Practical reason: on the theory of action*. Oxford: Polity
- Broady, Donald (1991) *Sociologi och epistemologi: om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*. 2., korr. uppl. Stockholm: HLS (Högsk. för lärarutbildning)
- Butler, Judith (2007). *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos
- Connell, Raewyn (2008). *Maskuliniteter*. 2. uppl Göteborg: Daidalos
- Connell, Raewyn (2009). *Om genus*. 2., utvidgade och omarb. uppl. Göteborg: Daidalos
- Eriksson, Maria (2011). Fäders våld mot kvinnor och barns situation: Interventioner på olika planeter. *Barn som upplever våld: nordisk forskning och praktik*. 1. uppl. Stockholm: Gothia
- Foucault, Michel (1993). *Diskursens ordning: installationsföreläsning vid Collège de France den 2 december 1970*. Stockholm: Stehag
- Hagström, Charlotte (1999). *Man blir pappa: föräldraskap och maskulinitet i förändring*. Diss. Lund : Univ.
- Hearn, Jeff (1998). *The violences of men: how men talk about and how agencies respond to men's violence to women*. London: SAGE
- Hermerén, Göran (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på Internet: <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed>
- Klinth, Roger (2002). *Göra pappa med barn: den svenska pappapolitiken 1960-95*. Diss. Linköping : Univ., 2002
- Klinth, Roger & Johansson, Thomas, *Nya svenska fäder*, 1. uppl., Boréa, Umeå, 2010
- Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal (2001). *Hegemony and socialist strategy: towards a radical democratic politics*. 2. ed. London: Verso
- Lundgren, Lars, Sunesson, Per-Anders & Thunved, Anders (2016). *Nya sociallagarna: med kommentarer i lydelsen den 1 januari 2016*. 29. [rev.] uppl. Stockholm: Wolters Kluwer
- Mattsson, Katarina (2010). Genus och vithet i den intersektionella vändningen. *Tidskrift för genusvetenskap*. 2010:1-2, s. 5-22

- Mattsson, Titti (1998) Barnets mening i LVU-processen. *Socialvetenskaplig tidskrift*. 5. s. 45 – 57
- Sandin, Bengt & Halldén, Gunilla (red.) (2003). *Barnets bästa: en antologi om barndomens innebörder och välfärdens organisering*. Eslöv: B. Östlings bokförlag. Symposium
- Sverige. Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering (2005). *Bortom vi och dom: teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering: rapport*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer
- Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

LVU - domar

Målnummer – 9771 – 16

Målnummer – 9774 – 16